

CZAKÓ GÁBOR

A helyzet, a helyzet...

A helyzet sokszerű. Ebben az írásban csak néhány elemét veszem számba: a jogit, az erkölcsit, a kulturálist és a nyelvit. Mivel a négy a teljesség száma – a magyarban is –, ezért remélem, hogy a lényegét sikerül megérinteni.

* * *

Számos kiváló barátom és tiszteletre méltó ismerősöm hazánk nehéz sorsa láttán arra a meggyőződésre jutott, hogy egy új alkotmányt kellene szerkeszteni. Annyira újat, hogy az egyenest a régi lenne: magyarán vissza kéne állítani történeti alkotmányunkat, mely a szent királyoktól vagy még régebbről¹ vette kezdetét.

Szent István Imre fiához intézett *Intelmeiben* lefektette a helyes kormányzás elveit, melyek zsinórmértékül szolgáltak a későbbi törvénykezésnek. Előírta az uralkodó *kötelességeit és felelősségét* (!) minden alattvaló iránt.² A Szent Korona az égit követő földi rendnek a jelképe volt, mely a nemzeti királyság bukása után földidézte a trónra egyedül méltó szent királyokat, sőt a nemzetet is az idegen fejedelmekkel szemben. 1848 után a nemzet minden honlakót jelentette.

Miért kell új alkotmány?

Először is azért, mert a régi csődöt mondott. Az a kisebbik baja, hogy 1949. évi XX. törvénynek hívják, a nagyobbik az, hogy nem tudta megvédeni az országot attól, hogy tulajdon kormánya fosztogassa, a közjavakat cimborái és külföldiek kezére játssza, a népet becsapja, s ha nem tetszik neki, a rendőrséggel veresse, lövesse.

Hasonló helyzet II. András idején fordult elő, amikor az ország herdálása, az idegenek pártolása, az ostoba háborúk stb. ellen lázongó nemesség kicsikarta a királytól az Aranybullát,³ mely a fejedelmi hatalmat és a főurak álláshalmozását korlátozta, az idegenek, a szaracénok és a zsidók gazdasági hatalmát elvette,⁴ rögzítette a várjobbágyok és a szerviensek, azaz a köznemesek jogait. Sőt a XXX. cikkely végén ezt jelenti ki a király: „Hogyha pedig mi vagy utódaink valamelyike bármikor ezen rendeletünk ellen véteni akarnánk, álljon szabadságukban ezen levél erejénél fogva, minden hűtlenségi vétek nélkül, mind a püspököknek, mind más uraknak s az ország nemeseinek, öszvesen és egyenként, jelenleg és a jövőben nekünk és utódainknak ellenállani és ellenmondani örökre.”

Ez a híres ellenállási záradék, mely alappillére lett történeti alkotmányunknak. Hogy mennyire szükség volt rá, mutatja, hogy az Aranybullát már II. András megszegte, ezért ismétlődő egyházi átkok hatására 1231-ben majd 1233-ban⁵ is meg kellett erősítenie.

Az 1687-es pozsonyi országgyűlésen kimondták a Habsburgok fiági örökösödési jogát, és a magyar rendek Buda visszafoglalásáért „hálából önként” lemondtak az ellenállás jogáról.

A történeti alkotmány az ellenállási záradék nélkül is rengeteget segített a Habsburg önkényuralmi törekvésekkel szemben. Közjogilag szabályozta a király, a közigazgatás és az alattvalók viszonyát. A nemzeti hagyományokra támaszkodó polgári és büntető törvényeket az isteni igazság, valamint az élet, vagyis a szokás csiszolta, „fölszentölte”, ily módon egybeestek az országlakók *tisztességes többségének* elveivel, szándékaival, jogérzékelével, ami a sajátjukká tette, s nagymértékű jogkövetést eredményezett, a vitás ügyekben pedig „igazságos” ítéleteket. Már amennyire ilyesmi emberileg lehetséges.

A történeti alkotmányt soha egységes törvényként nem hirdették ki, jog szerint sosem törölték el, ám az 1949. XX. tv. megalkotásával hatályon kívül került.

* * *

Visszaállításának számos akadályja van.

Először is kiesett hatvan év.

Másodszor, nem tudjuk, hogy újrakifejlődéséhez mennyi idő szükségeltetik. Az előbbiekből kitetszik, hogy királyság első két évszázadában nagyjából rendben mentek a dolgok, s csak a XIII. században kellett kibocsátani az Aranybullát.

Harmadszor, a politikai nemzet társadalomszerkezete megváltozott. II. András idejében és később a püspöki kar, a főurak és a nemesek olyan elitet képeztek, mely hibáival együtt is képes volt a magyar alkotmány sáncai mögül az országot védelmezni. Akár meghalni érte a következő századok csatáiban, vesztőhelyein.

2004. december 5-e és 2006 ősze komoly tanulságokat hozott. Kiderült, hogy a nemzet szembefordítható legelemibb érdekeivel, és nincs olyan elitünk, mely élhetne egy ellenállási záradék adta jogokkal. Ma sincs. Megszámolhatjuk, hogy csak 1849 után hány-szor kellett idegenbe bujdosnia a nemzet színe-javának, de azt nem, hogy hány esztendő vagy hány nemzedék kell egy új, bátor lelkű, jól képzett, hazafias nemzedék kifejlődéséhez és megszilárdulásához.

Negyedszer, a világhelyzet gyökeresen megváltozott. Merőben új, a vallási kortól élesen elütő szerkezetű és szellemű globális civilizáció keretei közé csöppentünk. A történeti alkotmány a vallási korban szolgálta az országot, mi pedig az antikrisztusi Gazdaságkorban élünk. Az új helyzet hét állítással jellemezhető: istentelenség, tömegesedés, pénz hatalom, személytelenség, nemzeti függetlenség elvesztése, felelőtlenység, a bolygó élő rendszerének rombolása.

* * *

1. Az istentelenség szó szerint jelenti a Gazdaságkor istennélküliségét. A Mindenható a szekularizáció által kiszorított a közéletből, tudományból, kultúrából. A nagyobb keresztényüldözéseket leszámítva – francia forradalom, kommunizmus, náciizmus, mexikói és spanyol forradalom, Kelet-Timor, Kína, Darfour stb. – fakultatív lett, hobbi. Az Európai Unió – igen őszintén! – még múltjából is kitagadta. A jónak és az igazságnak nem forrása többé, így az erkölcs is elsorvadt a köztudatban, hiszen materialista etikát szerkeszteni fogalmi képtelenség.

A történeti alkotmány némely restaurátorai szívesen dobálóznak a szakrális szóval mint varázsigével. Jó az idegen szavakat anyanyelvünkön mondani: a magyar megmagyaráz. A szakrális magyarul szent. A szent Isten minősége meg azé az emberé, aki Jézushoz hasonlóan felelősnek érzi magát minden csatangoló bárányért.

A szent szó világot vet e bűvszónak, a szakrálisnak az ürességére.

Melyikünk szent?

Európa s benne a magyarság, sajnos, nemigen élt szakrális társadalomban. A szent királyok idejében legalább törekedett rá, ma pedig az ellenkező irányba tart.

2. A korszerűnek tartott „liberális demokrácia” világszerte föloldotta a társadalom szellemi és társadalmi szerkezetét, a nép helyén alaktalan tömeg hullámszik, a politikai-üzleti széljártást követve. Az eszmék helyét izmusok és divatok, tehát anyagi erők foglalták el. Iparilag állítják elő őket. A kultúra a szórakoztatóipar peremére szorult.

3. Az évezredek óta létező pénz a vallási társadalom fölbomlásával páratlan szerephez jutott. A Gazdaságkor lényege, hogy a gazdaság maga alá rendelte az összes társadalmi megnyilvánulást. A folyamatok az „értéktelenségi törvény jegyében állnak”, miszerint minél közelebb áll valaki valamely érték előállításához, annál kevesebbet keres. A pénz az egyetlen piaci szereplő, mely az idővel nem veszít értékéből, hanem a kamatos kamat jóvóltából folyamatosan gyarapszik. Ez okból a Pénz a világ ura-istene lett, noha ő maga semmi. Elektronikus jel, a „bankrendszer fizetési ígérete” stb.

4. A kor összes fontosnak tartott folyamata egyre személytelenebb a gyógyítástól az iskolán át a hivatalig. A gazdaságnak alárendelt világ eseményeinek főszereplője a részvénytársaság – *société anonyme*. „Névtelen társaság”, akár a kft., a bt. Kiemelkedik a „befektetői társaság”, mely a kor szívének tekinthető Tőzsdén szerencsejátékot űz a világ javaival, s a Pénz uraihoz tereli azokat. Mind ún. *jogi személy*, egyik mögött sincs megfogható, felelős tulajdonos.

A Pénz igazi gazdája a földlakók előtt ismeretlenek.

5. A nemzetközi nagyvállalatok, befektetői társaságok, alkalmi, spekulációs tőkecsoportosulások egyenként is erősebbek a világ bármelyik államánál, s birtokosaik a pénz önkényes mozgásával, véleményipari túlhatalmukkal, a szabadalmak és szerzői jogok, a találmányok és műszaki eljárások tulajdonlásával stb. meghatározzák a világban zajló fő folyamatokat, miáltal egyre erősebben korlátozzák a nemzetállamok függetlenségét, mozgásterét.

6. A vázolt társadalom- és értékszerkezetből, valamint a személytelenségből következően az események okozói meghatározhatatlanok, megfoghatatlanok, tehát üzemszerűen felelőtlenek. A hatalmat ténylegesen gyakorló „püspökök és főurak” meg a „király” kiléte ma ismeretlen. Mindazonáltal hatalmukat éreztetik minden országban.

7. A növekedési kényszer folytán a globalizáció világelfogyasztó szerkezetként működik. A Föld „civilizált” államai és nagyvállalatai azon buzgólkodnak, hogy a bolygó javait minél előbb elhappolják a többiek elől, hogy a lehető leggyorsabban elemészthessék.

* * *

A helyzet erősen megfelel Jézus jóslatának, miszerint a Gonosz uralmát megelőzi az Evangélium egész világon való ismertsége (Mt 24,14), ugyanakkor a hitehagyás, teszi hozzá Szent Pál: „(...) előbb be kell következnie az elpártolásnak, és nyilvánvalóvá kell lennie a bűn emberének, a kárhozat fiának, az ellenségnek, aki Isten fölé emelkedik, és mind a fölé, ami szent. Sőt Isten templomában foglal helyet, s azt állítja magáról, hogy Isten” (2Thessz, 2,3).

A „kárhozat fia” nyilvánvalóan ott röhög a szeméttel-falodáktól a mammonimádásig, a hatalom tetten érhetetlen alakváltásaiban – Hamvas szavával –, személytelensé-

gében. Egyezik a Gonosznak a János jelenéseiben leírt álarcaival: sárkány, Vadállatok, Nagy Parázna stb.

Vesztésre ítéltetett, ám előtte megmutatja gonoszságát, s tőlünk vett erejét, hisz személytelensége folytán csak rajtunk keresztül, a mi eszünkkel és kezünkkel képes cselekedni (Jel 14,9).⁶

* * *

Nemzeti és személyes döntésünket nem egy álmodott vagy akár többé-kevésbé ésszerűen megrajzolt „magyar glóbuszon” kell meghozni, hanem a transzcendens világhelyzetre tekintve.

* * *

A középkor erkölcsi példáját Szent Királyainktól kaptuk: *István, László* és Imre herceg meg a szent leányok, valamint a szentségre törekvő uralkodók: *Sámuel, András, Salamon, I. Géza, IV. Béla*, akik ugyan „hivatalosan” elbuktak, de erősen igyekeztek. Az utolsó ilyen *II. Rákóczi Ferenc* volt. Tudtommal.⁷

Van-e ma ilyen kormányzó, aki életével-kormányzásával megszentelné az alkotmányt? Van-e szent nép, mely szellemi útjukon kíséri vezetőit? Lássunk tisztán: ez az út nem holmi vallásosság, hanem a Lét egyetemes törvényét követi.

Az új alkotmány megszentelését leginkább a nép mélyes hite végezhetné. Hol vagyunk – hol vagyok én – ettől? Márpedig a hit élétszentség nélkül semmi.

„Az igazság megismerésére benső tisztaság nélkül nem jutunk”, tudjuk *Szent Ágoston*tól, aki a mienkhez hasonló bűnöktől szenvedett. Tessék elolvasni a *Vallomásokat*. Ha nem vagyunk tiszták, akkor a Világ Világosságának útjában áll a koszos lelkünk, s nem érti meg az igazság, a szépség, a jóság, a szeretet Nagy Négyesét. Nem tudunk olyan törvényeket alkotni, melyek e Négyesnek megfelelnek, melyek a közös igazságérzet, továbbá a jogkövetés alapjai lehetnek. Akarva-akaratlan a Kárhozat fiának ügynökeivé válunk.

Miért? Mert a Nagy Négyes az egyetemes Léttörvény – Isten, a szent tulajdonságain alapuló – emberi ésszel fölfogható minőségeinek összefoglalása, melyek megvalósítása nélkülözhetetlen a Föld, az élet, az ember és a magyarság fennmaradásához. Közlebről: a benső tisztaság, áttetszőség megvalósulásához mély önismeret, hibáink átvilágítása, leküzdése, felelősségünk megteremtése szükséges.

Aki erre az útra kíván lépni, annak ajánlatos az evangéliumot „önmagára szegezve” tanulmányozni – a tanítást személyes megszólításként értelmezni. Például: én vagyok a gazdag ifjú, aki szeretne Jézushoz csatlakozni (Mt 19,16), vagy a szamáriai asszony Jákob kútjánál (Jn 4,7 skk.). Bemelegítésként tessék az előző két bekezdést az Ágoston idézettől egyes szám első személyben újraolvasni!

Tehát a megoldás nem elméleti kérdés, hanem személyes. Ha ugyanis az alkotmányt, a törvényt, az intézményeket áthatja az isteni igazság, akkor abból csak akkor lesz élet, a szokás csak akkor csiszolja és szenteli, ha egybeesik az országglakók tisztességes *túlnyomó!* részének elveivel, szándékaival, jogérzékével, leginkább pedig életvitelével. Ha az isteni igazság életünk-ké-életemmé válik, akkor jön létre a jogkövetés, születik a vitás ügyekben „igazságos” ítélet. Ha nincsen önkéntes jogkövetés, akkor semmiféle alkotmányosságról, törvényességről, sőt nemzetről sem beszélhetünk, legföljebb állami erőszak-

ról, amelyben az alattvaló rosszul érzi magát, keresi a kiskaput, és ahol tud, csal. Ez a helyzet egy állandó, fegyverropogás nélküli belső polgárháborúhoz vezet.

* * *

A jogi, történelmi, erkölcsi-vallási-metafizikai áttekintés után nézzük a kultúrát.

Előre kell bocsátanunk, hogy a kultúra először is szellemi, másodsor közösségi, harmadszor személyes. E három elválaszthatatlanul áthatja egymást. A kultúra az Ég-hez, a civilizáció a Földhöz való viszonyunk. A civilizáció a kultúra árnyéka. A kultúra földadata, hogy kezelje, s ha kell, féken tartsa a civilizációt. A kardot, a tudományt, a pénzt, a televíziót.

A Gazdaságkor bedeszkházta az Eget, s ekkor a civilizáció elszabadult. Előbb levált a kultúráról – szekularizáció –, majd szembefordult vele, s fölfalta.

A kultúrára számos egymást kiegészítő meghatározást alkalmazhatunk: a kultúra közös ihlet, a csönd, kultusz, a szépség megélése, a lét szent teljességének megértése, a vallás része. Számos az anyagi megnyilvánulása: zene, tánc, vers, mese, festés, faragás, nyelv stb.

Közösség nélkül nincs kultúra, legföljebb kultúripar.

A kultúra olyan, mint az igazság: személyes. Ezért kulturált vécé, közlekedés nincs. Az ilyesmi a civilizáció része. Személyességéből következik, hogy annyi az enyém belőle, amennyi áthatja szívemet, gondolataimat, életviteletem.

Főntebb láttuk, hogy az antikrisztusi korunk szétbombázta a kultúrát lelki-közösségi tereivel együtt.

Ma a kultúra helyén ipar működik, s termel ún. alkotásokat, melyek akkor kaphatnak elismerést, és juthatnak el a fogyasztóközönséghez, ha megfelelnek az éppen hatályos szabványnak, hivatalos nevén izmusnak. Az izmusokat természetesen a piac urai koholják. Persze nem a saját ízlésük, hanem az erszényük érdekei szerint. Szolgáik, pl. a mai posztmodernnel szatócskodó esztéták ezért sem tudnak mit kezdeni az igazi művésszel, mondjuk Csontváryval, a népművészettel vagy Weöressel, mert lelki irányítójuknak, a piacnak (Jel 14,9) nincsen fogalma a Nagy Négyesről, márpedig minden műalkotás az igazságról, a jóról, a szépről, a szeretetről szól.

Ámde hiába vágta ki a kultúra bodzafáját A Gazdaságkor, s hiába dolgozta föl izmusoknak. A bodza kiirthatatlan, folyton újabb s újabb sarjakat hajt, melyekből lehet furulyát készíteni, szörpöt, lekvárt, babkarót, szóval életet.

* * *

Nemzeti létezésünknek, belső erőnknek sajátos és csodálatosan termő tündérkertje az anyanyelvünk. Egész Európában egyedülálló módon tisztán maradt szerkezete, működése különleges észjárásunk alapja, melynek világra szóló eredményeit itt nem kell részletezni.

Ám föltétlenül le kell szögezni, hogy közös a szerkezete népdalainkkal, miként arra már Kodály Zoltán is rámutatott. Legújabbban pedig Juhász Zoltán igazolta hatalmas számítógépes elemzésével.⁸ Valószínű, hogy díszítő és táncművészetünk is egységet alkot zenénkkel és beszédünkkel, de sajnos, nem ismerek újabb, idevágó kutatásokat Huszka József és Lükő Gábor óta.

A magyar természetesen ugyanúgy ki van téve a világfolyamatoknak, mint a többi nyelv. Az évezredek során érték roppant erős hatások. Hajdan elsősorban a vezető réte-

geket latin és német részről, újabban a legalsóbb műveltségű osztályokat is a pidgin-angol jóvoltából. Ugyanezt a sérülékeny tömeget kerítette leginkább hatalmába a zenét világszerte leváltani igyekvő zajipar.

A világfolyamatok hatását erősítik azok a nyelvtudósok is, akik valamely éppen „korszéri” tudományos izmus gúzsába kötik Nyelvédésanyánkat, és eltagadják előlünk nyelvünk valóságos természetét.

Mindazonáltal eddig kiálltuk a nyomást. Nyelvünk megmaradt, virul, sőt egymástól értéshatáron túli távolságokra került nyelvjárásokra sem bomlott, mint történt ez a németekkel, szlávokkal vagy éppen északi ugor rokonainkkal.

* * *

Miben rejlik Nyelvédésanyánk ereje?

Emergenciának nevezik az Arisztotelészig visszavezethető megfigyelést: „Az egész több, mint részeinek összege.” Arisztotelész nyilván a minőségi számtudomány alapján vélekedett így. Hiszen, ha minden szám csak mennyiség volna, akkor együttes értékük semmivel sem lehetne több összegüknél.

A nyelv is több elemeinek és szabályainak összességénél.

A magyar toldalékoló, ragasztó nyelv. A szó alapja az egy szótagból s legföljebb négy hangból álló gyök, melyet ragokkal, képzőkkel, jelekkel egészítünk ki. Egyhangú gyök pl. *á* – *á-mul*, kéthangú: *fa, ül*, háromhangú: *kap, ter*, négyhangú: *bong, döng*. Látjuk, hogy némelyik gyökünk magában is szó, másik holt, helyesebben alvó gyök, melynek jelentése a ragasztás során világlik ki: *ter-jed, ter-ület, ter-ebélyes*. Ha a *tér-séget* is idevonjuk, látható, hogy a gyökök szabályos hangváltozásokkal szaporodnak, miáltal jelentésük is módosul: *ker-ül, gur-ul*. Az összes hangváltozatot számolva a Czuczor-Fogarasi szótár⁹ szerint kb. 2200 gyökre épül a beláthatatlan magyar szókincs, ha csak az alapjelentéseket, akkor néhány száz a gyökök száma. Némelyikükből ezer (!) szó is származik.

Mi következik mindebből az észjárásra nézve? A gyökrendből folyik a szemléleteség, ugyanis a gyök megvilágítja a belőle képzett valamennyi szó értelmét: *kerület, kerge, kerengő, keringő, köröz, körző, körül*: mind a kerekesség, keringés, forgás képét idézi föl. A képes szemlélet az egész nyelvre kiterjedt, s általa a szabályosan képzett szavakat az első hallásra is megértjük: *kolbászol, meglovast, sasol*. Ezért nincsen nyelvében szegény magyar. Tanúsítja ezt tanulatlan parasztok, pásztorok érzékletes, okos beszéde.

A magyar nyelv szabaddá tesz: nyelvtársainkhoz képest szabad a szóalkotás, a szófajok közt könnyű az átjárás, rengeteg az igenévszónk, főneveink lehetnek jelzők: *diófa*. Aránylag laza, mégis okos a mondatszerkezet, mert a lényeges szót tesszük az állítmány elé!¹⁰ Nyelvünk képes bármilyen jelentés megalkotására: száznál több kifejezésünk van a meghalásra, 600-nál több szavunk a kommunikációra, majdnem 1400 a helyváltoztatásra!

A gyökrendből következik az ereszkedő lejtés. Anyanyelvünk értelemhangsúlyos. A szó értelme a gyökben rejlik, tehát a gyökre eső szótagot nyomjuk meg.¹¹ Ezzel függ össze *lényeglátásunk* és az egészből a részekre következtető – deduktív – szemléletünk: előre vesszük a név, a cím, a szám stb. legfontosabb elemét, s utána jönnek a kevésbé fontosak.

A gyökcsaládokból sarjadt szóseregek összefüggnek. Nemcsak mellérendelnek, de elentéteket is egyben láttatnak.¹² Tessék számba venni a *köz*, a *bán* (ige), *megjár*, *leépül*

szavak s származékaik jelentését vagy egyedülálló gazdagságú ikerszavainkat: *körülbelül, süit-főz*, mi több: *él-bal!* Ebből is kitűnik, hogy a magyar bölcselő nyelv! Gondoljuk át *magyaráz, testvér, atyafi, tartozik* szavaink jelentéseit! Közös a *bit* és a *bű*, a *béke* és *béklyó*, az *etet* és az *étet* gyökere is!

Szab gyökünk tanít bennünket arra, hogy *szabály* nélkül nincsen a *szabadság!*

A bölcs látja a fában is az erdőt – a magyar gondolkodás holisztikus – háló- vagy rendszerszemléletű. A gyökök, képek és jelentések hálónak szövődnek, lásd: *egészség, gondolkodik* vagy a *luk>lak>lakás>lakos>lélek>lakoma>lakodalom>házasság>nász* szavak tartalmát és összefüggéseit!

Nyelvünk vázolt tulajdonságai tesznek bennünket képessé arra, hogy ne csak megnyisgileg, racionálisan – a bal féltekenkkel – gondolkodjunk, hanem szívünkkel, szemünkkel meg a jobb féltekenkkel is. Másképpen analógiásan, távolinak látszó jelentések közt kapcsolatot teremtvé. Értelmesen: mindkettővel.¹³

* * *

Nyelvészetünk főárama – cáfolni nem tudván – gyermekded daccal letagadta nyelvünk természeti rendjét, és kiszorította a közoktatásból.

* * *

Mit tehetünk? A bolygó természeti, gazdasági, politikai, metafizikai viharai ellenünk, s minden nemzet ellen vannak. Ám az élet a Teremtő műve, aki meg fogja adni a szükséges erőt a túléléshez.

1. A lehető legtöbb értéket át kell mentenünk történelmi alkotmányunkból az újba, különösen a személyesség, a felelősség, a nemzeti érdek és az élet védelmének elveit;
2. meg kell térnünk. Nem szóval, hanem étellel – a jelképes, vasárnapi kereszténység istenkáromlás;
3. gazdasági-, politikai rendszerünket, egyáltalán közéletünket személyessé kell alakítanunk;
4. nevelési-oktatási rendszerünket a saját kezünkbe kell vennünk, a kereszténység, a kultúra, a család, valamint anyanyelvünk négy szegletkövére építve;
5. a gyökrenden alapuló magyar nyelvtan oktatása a legsürgetőbb nemzeti feladatok közé tartozik.

J E G Y Z E T E K

- 1 Például az *ági öröklés* máig élő intézménye a kereszténység előtti szokásjogban gyökerezik, a nemzetségi vagyont védi. Azt jelenti, ha egy gyermektelen házaspár egyik tagja meghal, a közös szerzeményt örökli a túlélő házastárs, ám a születési családból származó vagyon, pl. a nagyapa gyűrűje, visszaszáll az elhunyt rokonságára.
- 2 „...tartsd mindig eszedben, hogy minden ember azonos állapotban születik, és hogy semmi sem emel fel, csakis az alázat, semmi sem taszít le, csakis a góg és a gyűlölség” (IV. fejezet).
- 3 1222.
- 4 Megtiltotta, hogy kamaraispánok, pénzverők, só- és vámtisztek lehessenek: ezekbe a hivatalokba „országbelie” nemeseket kellett kinevezni.
- 5 Beregi egyezmény.

- 6 A kérdésről bővebben: Cz. G.: *Az Antikrisztus és mi*. Bp., 2010. CzSimon könyvek.
- 7 Persze a többszörös lázadó, hitszegő és kiátkozott II. András is szerette, ha a „katolikus” melléknévvel tisztelik...
- 8 Czakó–Juhász: *Beljebb a magyar észjárásba*. Bp., 2010. CzSimon Könyvek.
- 9 Czuczor Gergely – Fogarasi János: *A magyar nyelv szótára*, 1862–74, hat kötetben, készült az MTA megbízásából.
- 10 Fogarasi-törvény.
- 11 A szóhangsúly valójában gyökhangsúly, lényege szerint értelemhangsúly. Amióta igemódosítóinkat egybeírjuk igéikkel, azóta a hangsúly az értelem elve alapján ide tolódott át. Szintén Fogarasi János fedezte föl. Jellemző, hogy hunfalvysta professzorainknak tilos tudniok a magyar szóhangsúly okáról. Persze tanítaniuk is tilos...
- 12 Jakob Böhme szavával inqualtáltak, kölcsönös áthatásban levők, ellentéteket is magukba foglalók. A kölcsönös áthatás filozófiai végpontja az őseurázsiai „Minden Egy” gondolat, mely Herakleitosznál is megjelenik. Vajon mikor és hol vette föl a magyar? Kitalálta?
- 13 Bővebben: Cz. G.: *Beavatás a magyar észjárásba*. Bp., 2009. CzSimon Könyvek.



Kalapos önarckép (1922)

CZAKÓ GÁBOR (1942) Budapesten élő író, kritikus, képzőművész. Legutóbbi kötetei: *Magyar–magyar nagyszótár* (2009); *Hosszúalattság* (2010).